

LAKIALOITE 141/2005 vp

Laki sosiaalihuoltolain 27 b §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Sosiaalihuoltolakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että omaishoidon tuen palkkion maksaminen ja rahoitus siirretään valtiolle. Omaishoidon tuki ehdotetaan maksettavaksi 1.1.2007 lähtien valtion yleisistä verovaroista, jolloin uudistukselle tulee riittävä valmistelu-aika. Valtioneuvoston asetuksella ehdotetaan päätettävän omaishoidon tuen saantiedellytyksistä ja palkkion suu-

ruudesta. Palkkion suuruudesta päättäessään valtioneuvoston on otettava huomioon hoidon sitovuus ja vaativuus. Kansaneläkelaitos maksaa omaishoidon tuen hoitopalkkiot paikallisesti, valtakunnallista toimistoverkostoaan hyväksi käyttäen. Muilta osin omaishoidon tukea koskevat säännökset ehdotetaan säilytettävän ennallaan.

PERUSTELUT

Omaishoito on laajeneva hoitomuoto maassamme. Omaishoidon tukea kysytään paljon enemmän kuin kunnat voivat sitä määrärahojensa puitteissa myöntää. On arvioitu, että maassamme on kaikkiaan n. 300 000 omaishoitajaa, joista reilut 26 000 henkilöä oli v. 2002 omaishoidon tuen piirissä. Omaishoito tuottaa kunnille huomattavia säästöjä siihen nähden, että hoidettavat sijoitettaisiin kalliiseen laitoshoittoon. Laitoshoitopaikkoja vähennettiin 1990-luvulla rajusti ilman, että avopalveluja kehitettiin tarvetta vastaavasti, minkä vuoksi omaishoito on muodostunut tärkeäksi osaksi hoivaa.

Omaishoitajille maksettava palkkio määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella. Laissa on määritelty vain palkkion minimimäärä, mikä on johtanut hoitopalkkioiden määrän suureen kirjavuuteen eri puolilla maata. Ku-

kin kunta luokittelee palkkiot itse päättämällään tavalla, ja laissa määritelty minimikin voidaan alittaa, jos hoidon sitovuus on vähäistä tai tilapäistä taikka hoitaja niin haluaa. Omaishoidon tuki on hoitotyön vaativuuteen nähden pieni. Keskimääräinen omaishoidon tuki oli vuonna 2002 määrältään 287,89 euroa kuukaudessa. Hoitopalkkio on veronalaista tuloa, josta toimittetaan ennakonpidätys.

Omaishoidosta tehdään sopimus, johon liitetään hoito- ja palvelusuunnitelma. Suunnitelman tulee sisältää hoitajan antaman hoidon lisäksi sen turvaamiseksi välttämättömät palvelut sekä niiden määrä ja sisältö. Käytännössä palvelut eivät toteudu, sillä vaikka omaishoidon tuki kohdennetaan nykyisin vain eniten apua tarvitseviin, kunnat jättävät omaishoitajan ja hänen hoidettavansa useimmiten yksin vaille tukipal-

veluja. Stakesin tekemän tutkimuksen mukaan talouksiin, joissa on omaishoitaja, ei juurikaan kohdennu kunnan palveluja.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman selvitysmiehen Elli Aaltosen raportissa (STM työryhmämuistioita 2004:3) on esitetty korjauksia moniin omaishoidon epäkohtiin. Lakialoitteessa esitetään yhdensuuntaisesti selvitysmiehen esityksen kanssa sitä, että omaishoidon tukena maksettavan hoitopalkkion maksaisi tulevaisuudessa Kansaneläkelaitos samalla, kun omaishoidon tuen rahoitus siirrettäisiin valtiolle maksettavaksi yleisistä verovaroista.

Toteutuessaan esitetty muutos poistaisi nykyisen kansalaisten eriarvoisuuden, koska kunnat hyvin eri tavoin ovat soveltaneet omaishoi-

don tukea koskevia säännöksiä. Omaishoidon tuki ei muutoksen jälkeen olisi enää sidottu kunnan taloudelliseen tilanteeseen ja myönnettäviin määrärahoihin. Hoidettavien asema olisi turvattu ja omaishoitajat voisivat nykyistä luottavaisemmin tehdä työtään. Kansaneläkelaitos teki päätökset tuen saamisesta yhtenäisesti valtioneuvoston asetuksessa määriteltäviä saantiehtoja soveltaen. Samalla kunnille tulisi huomattavasti nykyistä paremmat mahdollisuudet keskittyä omaishoidon tueksi annettaviin tukipalveluihin, joissa nyt on puutteita.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

sosiaalihuoltolain 27 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 17 päivänä syyskuuta 1982 annetun sosiaalihuoltolain (710/1982) 27 b §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1134/2001, sekä
lisätään 27 b §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

27 b §

Omaishoidon tukena maksettava hoitopalkkio maksetaan valtion varoista. Hoitopalkkion maksaa Kansaneläkelaitos.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin omaishoidon tuesta laadittavasta sopimuksesta, Kansaneläkelaitoksen valtion varoista maksaman hoitopalkkion suuruudesta ja perusteista, hoitopalkkioiden indeksisidonnai-

suuksista, annettavasta vapaasta sekä hoito- ja palvelusuunnitelmassa tarkoitetuista muista palveluista samoin kuin muista hoitajan, hoidettavan ja kunnan kannalta tarpeellisista seikoista. Hoitopalkkion suuruudesta päättäessään valtioneuvoston on otettava huomioon hoidon sitovuus ja vaativuus.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

Helsingissä 28 päivänä lokakuuta 2005

Virpa Puisto /sd
Anneli Kiljunen /sd
Tero Rönni /sd
Jutta Urpilainen /sd
Sinikka Hurskainen /sd
Lauri Kähkönen /sd
Risto Kuisma /sd
Kimmo Kiljunen /sd
Saara Karhu /sd
Esa Lahtela /sd
Marjaana Koskinen /sd
Pia Viitanen /sd
Pirkko Peltomo /sd

Heli Paasio /sd
Satu Taiveaho /sd
Maija Rask /sd
Säde Tahvanainen /sd
Reijo Kallio /sd
Klaus Hellberg /sd
Kalevi Olin /sd
Arto Seppälä /sd
Jukka Roos /sd
Reijo Laitinen /sd
Mikko Kuoppa /vas
Kari Uotila /vas